

Πρόληψη των Τραυματισμών από
Αιχμηρά Αντικείμενα στην
καθημερινή
Νοσηλευτική Πρακτική

Το πρόβλημα

- Οι τραυματισμοί από αιχμηρά αντικείμενα στους εργαζόμενους στον υγειονομικό τομέα είναι συχνοί.
- Το **νοσηλευτικό προσωπικό** είναι η κατηγορία των εργαζομένων με τη μεγαλύτερη συχνότητα.
- Στα **χειρουργεία** και **χειρουργικά τμήματα** παρατηρούνται συχνότερα.
- Τα **χέρια** είναι το μέρος του σώματος που τραυματίζεται συχνότερα.
- Ο κίνδυνος για αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα είναι σημαντικός, ιδιαίτερα για όσα δεν υπάρχει μέχρι σήμερα πρωτογενής πρόληψη με εμβόλιο.

Αίτια του προβλήματος

- Η χρήση των αιχμηρών αντικειμένων (καθαρών ή χρησιμοποιημένων)
- Εργασιακές πρακτικές που αυξάνουν τον κίνδυνο έκθεσης σε αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα όπως:
 - Πρακτικές απόρριψης
 - Πρακτικές μετά τη χρήση και πριν την απόρριψη, π.χ. επανακάλυψη της βελόνας
- Η συχνότητα των τραυματισμών εξαρτάται από το είδος του χρησιμοποιούμενου αιχμηρού αντικειμένου, όπως:
 - Σύριγγες μιας χρήσεως (31%)
 - Βελόνες συρραφής (24%)

Τραυματισμοί από Αιχμηρά Αντικείμενα

Τραυματισμοί εξαιτίας ακατάλληλων πρακτικών απόρριψης αιχμηρών αντικειμένων λόγω:

- Ανεπάρκεια κατάλληλων δοχείων απόρριψης σε κάθε κλινικό τμήμα
- Παραγεμισμένα δοχεία λόγω απόρριψης και μη αιχμηρών
- Ακατάλληλος σχεδιασμός δοχείων απόρριψης
- Μη έγκαιρη αντικατάσταση γεμάτων δοχείων απόρριψης
- Έλλειψης κατάλληλης εκπαίδευσης όλου του προσωπικού που εμπλέκεται
- Ανυπαρξία οδηγιών και υποχρέωση εφαρμογής για όλα τα παραπάνω

Το αποτέλεσμα

Τραυματισμοί του προσωπικού - είτε μικροί είτε μεγάλοι - με μεγάλο κόστος - οικονομικό και άλλο - για το προσωπικό αλλά και το χώρο εργασίας όπως:

- Χαμένος χρόνος εργασίας για τον τραυματισθέντα
- Κόστος για το προσωπικό που πρέπει να διερευνήσει το συμβάν
- Έξοδα για εργαστηριακές εξετάσεις
- Κόστος θεραπείας του προσωπικού που είναι σε κίνδυνο να μολυνθεί ή μολύνθηκε
- Κόστος αντικατάστασης του προσωπικού που τραυματίστηκε
- Στρες για τον τραυματισθέντα - αλλά και την οικογένειά του - για τις πιθανές επιπτώσεις όχι μόνο άμεσα αλλά και μακροπρόθεσμα, ειδικά για εκθέσεις για τις οποίες είτε τα αποτελέσματα των εξετάσεων καθυστερούν, είτε η ανασφάλεια για τις μακροχρόνιες επιπτώσεις συνεχίζεται.

Το νομοθετικό πλαίσιο

- Η αναγνώριση της σοβαρότητας του προβλήματος οδήγησε στην υιοθέτηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της Οδηγίας 2010/32/ΕΕ για την «Πρόληψη τραυματισμών που προκαλούνται από αιχμηρά αντικείμενα στο νοσοκομειακό και υγειονομικό τομέα».
- Η οδηγία ενσωματώθηκε πρόσφατα στο εθνικό μας δίκαιο με το Π.Δ. 6/2013 και η εφαρμογή του είναι ήδη υποχρεωτική. Στο κείμενο αυτό αναφέρονται οι υποχρεώσεις των εργοδοτών απέναντι στην προστασία των εργαζομένων, αλλά και στις υποχρεώσεις των εργαζομένων για την πρόληψη των ατυχημάτων.

Η υποχρέωση του εργοδότη

- να παρέχει πλήρη πληροφόρηση για τους κινδύνους από τα αιχμηρά αντικείμενα κατά την εργασία τονίζεται με έμφαση, ενώ η εκπαίδευση που πρέπει να παρέχεται στο σύνολο των εργαζομένων αφορά:
 - στην ορθή χρήση ιατρικών συσκευών που περιέχουν μηχανισμούς για την προστασία από αιχμηρά αντικείμενα,
 - στην ικανοποιητική ένταξη των νεοεισερχομένων εργαζομένων και του προσωρινού προσωπικού,
 - στον κίνδυνο που συνδέεται με την έκθεση σε αίμα και βιολογικά υγρά,
 - στα μέτρα πρόληψης, όπως τις συνήθεις προφυλάξεις, τα ασφαλή συστήματα εργασίας, τις ορθές διαδικασίες χρήσης και διάθεσης, αλλά και τη σημασία του εμβολιασμού, σύμφωνα με τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στο χώρο εργασίας,
 - στις διαδικασίες αναφοράς, αντίδρασης και παρακολούθησης και τη σημασία τους, και
 - στα μέτρα που λαμβάνονται σε περίπτωση τραυματισμού.
- να παρέχει όλα τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας, τα απαραίτητα εμβόλια, ενώ οι τραυματισμοί πρέπει να καταγράφονται με βάση συγκεκριμένες οδηγίες
- να γίνονται οι απαραίτητες εξετάσεις που ενδείκνυνται σε κάθε περίπτωση με σεβασμό στο ιατρικό απόρρητο. Τα μέτρα ατομικής προστασίας και τα εμβόλια πρέπει να παρέχονται τόσο στους εργαζόμενους όσο και στους φοιτητές που εκπαιδεύονται στην κάθε υπηρεσία υγείας. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι στην οδηγία τονίζεται ότι στους εργαζόμενους περιλαμβάνονται και όσοι απασχολούνται μέσω εργολάβων, ενώ όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να τηρούν τις απαραίτητες προφυλάξεις για τους ίδιους, αλλά και για κάθε άλλο εργαζόμενο που θα μπορούσε να επηρεαστεί από την εργασία τους. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην ισχύ και εφαρμογή υπάρχουσών αυστηρότερων νομοθετικών προνοιών, είτε αυτές περιλαμβάνονται στη γενική νομοθεσία υγείας και ασφάλειας είτε σε ειδικά νομοθετικά κείμενα.

Καθολικές Προφυλάξεις

Universal Precautions

Οι καθολικές προφυλάξεις είναι οδηγίες ελέγχου των λοιμώξεων που έχουν σχεδιαστεί ώστε να προστατεύουν τους εργαζόμενους με κίνδυνο έκθεσης σε αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα.

Βασική αρχή για κάθε εργαζόμενο είναι να θεωρεί πάντα ότι κάθε έκθεση σε αίμα και σωματικά υγρά είναι δυνητικά μολυσματική για αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα όπως, τις ηπατίτιδες Β και C και τον HIV.

Αυτές περιλαμβάνουν:

- Πρόληψη
- Χρήση ασφαλών αιχμηρών αντικειμένων
- Μέσα ατομικής προστασίας
- Διαδικασίες αναφοράς

Πρόληψη

Πρωτογενής

- Εμβόλιο [ενεργητική ανοσοποίηση]
- Παθητική ανοσοποίηση
- Εκπαίδευση σε ασφαλείς πρακτικές
- Εκπαίδευση πριν την ένταξη στην εργασία και επανεκπαίδευση σε κάθε αλλαγή - είτε τμήματος/χώρου εργασίας, είτε πρακτικών εργασίας

Δευτερογενής

- Χημειοπροφύλαξη
- Παρακολούθηση της υγείας του εργαζόμενου

Χρήση ασφαλών αιχμηρών αντικειμένων

- Αντικείμενα που έχουν ενσωματωμένο μηχανισμό ελέγχου, ο οποίος ως σκοπό έχει την πρόληψη του τραυματισμού.
- Τα ασφαλέστερα αιχμηρά αντικείμενα είναι αυτά που μπορεί να έχουν ένα προστατευτικό κάλυμμα πάνω από τη βελόνα, ή δεν υπάρχει καθόλου βελόνα και περιλαμβάνει και τους περιέκτες των αιχμηρών αντικειμένων.
- Σήμερα, όλα τα παραδοσιακά χρησιμοποιούμενα αιχμηρά αντικείμενα έχουν εναλλακτικές ασφαλέστερες επιλογές.

<https://www.osha.gov/SLTC/etools/hospital/hazards/sharps/sharps.html#addon>

- Exposure Prevention Information Network (EPINet)

<https://www.infectioncontroltoday.com/sharps-safety/international-safety-center-highlights-pathogen-exposure-risks-faced-healthcare>

<http://www.isips.org/>

Χρήση ασφαλών δοχείων απόρριψης αιχμηρών αντικειμένων

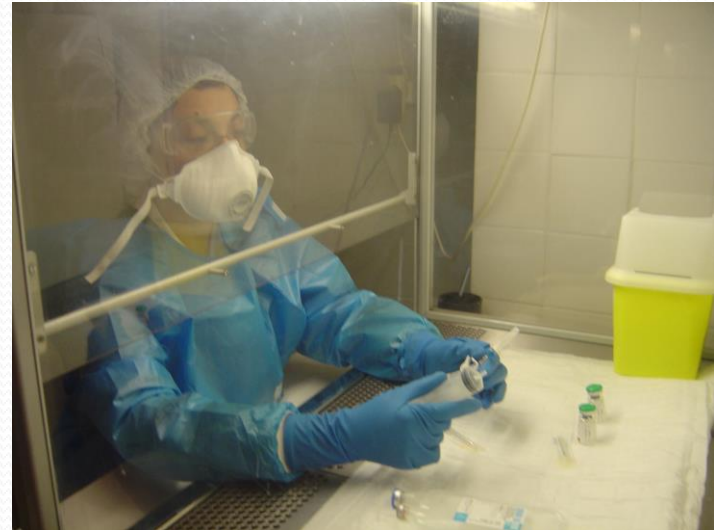
Σύμφωνα με τον NIOSH τα ασφαλή δοχεία απόρριψης αιχμηρών αντικειμένων πρέπει να είναι:

- ανθεκτικό στη διάτρηση, σταθερό κατά την τοποθέτηση και μεταφορά και στο κατάλληλο μέγεθος και σχήμα. Το κλείστρο πρέπει να είναι ασφαλές και να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο για έκθεση κατά το κλείσιμο.
- όρθιο και εύκολο στη λειτουργία χωρίς να αδειάζει εύκολα. Το δοχείο πρέπει να είναι σε εμφανές σημείο, σε εύκολη οριζόντια απόσταση και χαμηλότερα από το επίπεδο των ματιών και εύκολα προσβάσιμο (χωρίς εμπόδια στην προσέγγισή του).
- εύκολα ορατό το επίπεδο πλήρωσης που δεν πρέπει να ξεπερνάει την ένδειξη «πλήρες».

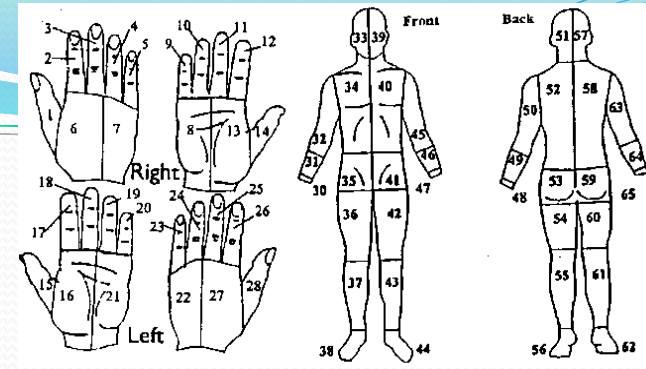

Μέσα ατομικής προστασίας

- Κατάλληλα για την εργασία
- Ανθεκτικά
- Άνετα
- Εύχρηστα
- Επαρκή
- Να καλύπτουν τις εκάστοτε οριζόμενες προδιαγραφές
- Το φτηνότερο σε χρήμα δεν είναι πάντα και το φτηνότερο με βάση την αξιολόγηση κόστους-οφέλους

Διαδικασίες αναφοράς

Σύμφωνα με το πρόγραμμα EPINET -EXPOSURE PREVENTION INFORMATION NETWORK, αλλά και το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τα εργατικά ατυχήματα, για κάθε τραυματισμό από αιχμηρά αντικείμενα πρέπει να γίνονται τα παρακάτω:

- Γραπτή αναφορά για τον τραυματισμό από αιχμηρό αντικείμενο
- Γραπτή αναφορά για πιθανή έκθεση σε αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα
- Πρωτόκολλο παρακολούθησης του εργαζόμενου μετά από τραυματισμό από αιχμηρά αντικείμενα

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

- Στις ΗΠΑ υιοθετήθηκε οδηγία και εφαρμόστηκε υποχρεωτικά από το 2004 με αποτέλεσμα να μειωθούν κατά 88% οι τραυματισμοί από αιχμηρά.
- Τώρα έχουμε και εμείς υποχρεωτική οδηγία !!! Μένει να δούμε αν αυτή θα έχει ανάλογο αποτέλεσμα...